

Raport Eveniment

Combaterea cancerului - o prioritate națională

10 septembrie 2020

Raportor: Iulian Mihalache – Public Policy Programs Manager, Institutul Aspen România

Institutul Aspen România și Grupul de Lucru pentru Combaterea Cancerului din Parlamentul României au organizat, în data de **10 septembrie 2020**, la Palatul Parlamentului, sub egida programului **Aspen Healthcare & Quality of Life**, workshop-ul „**Lupta împotriva cancerului ca prioritate națională**”. Scopul acestui eveniment a fost de a **pune pe agenda publică problematica afecțiunilor oncologice în România** și stimularea dezbaterii privind cele mai aprinse provocări cu care medicii și pacienții oncologici se confruntă în parcursul lor medical, de la diagnosticare și tratament până la vindecare și viața de după maladie.

Institutul Aspen România a avut un rol activ în constituirea Grupului Parlamentar de Lucru pentru Combaterea Cancerului, promovând-o ca un deziderat al **politicilor publice în domeniul sănătății** în cadrul programului Aspen Healthcare & Quality of Life.

La eveniment au participat **decidenți cheie** din instituții precum Grupul de lucru pentru Combaterea Cancerului din Parlamentul României, Ministerul Sănătății, Casa Națională de Asigurări de Sănătate, Administrația Prezidențială, Parlamentul European, **reprezentanți ai instituțiilor medicale, ai asociațiilor pentru pacienți și ai sectorului privat**.

Evenimentul a abordat teme privind **accesul pacientului la tratament**, incluzând aici:

- ✓ îmbunătățirea programului național de screening;
- ✓ accesul pacientului oncologic la diagnostic și tratament; impactul pandemiei SARS-CoV-2;
- ✓ nevoia personalizării investigațiilor și tratamentului pentru pacientul oncologic.

De asemenea, a fost discutată **perspectiva colaborării Grupului de Lucru pentru Combaterea Cancerului din Parlamentul României cu grupurile similare din Parlamentul European și Congresul Statelor Unite**, două dintre cele mai mari foruri legislative la nivel mondial.

Împreună cu Institutul Aspen România, Grupul de lucru va acționa în următoarele **direcții principale**: adoptarea unui cadru de bune practici în domeniul afecțiunilor oncologice și a unei legislații complete și actualizate; îmbunătățirea programelor naționale de screening; personalizarea investigațiilor și a tratamentului pacientului oncologic; asigurarea accesului pacienților la servicii integrate și terapii inovative personalizate; dezvoltarea serviciilor de paleație oncologică; realizarea și urmărirea implementării unei strategii naționale privind combaterea cancerului; sprijinirea extinderii și modernizării infrastructurii din domeniul oncologic; dezvoltarea parteneriatelor public-private și al dezvoltării politicilor publice din domeniul prevenției și tratării bolilor transmisibile și netransmisibile.

Partenerii programului Aspen Healthcare & Quality of Life 2020: Roche, Alliance Healthcare, Janssen, Pfizer, Sanofi, GSK, Astra Zeneca, Bristol-Myers Squibb

Raportul evenimentului

Cancerul, în diferitele sale forme, reprezintă **una din cele mai problematice afecțiuni la nivel global, european și național**. Cancerul este responsabil pentru 26% din decesele din Uniunea Europeană, fiind a doua cauză de deces după bolile cardiovasculare. Mai mult, incidența pare a fi în creștere, estimându-se că până în 2035 cazurile de cancer din UE își vor dubla numărul. Și în România, cancerul reprezintă a doua cauză de mortalitate, dar **în țara noastră mortalitatea este mult peste media europeană din cauza deficiențelor în prevenția și detectarea precoce a cancerului și a accesului limitat la resurse terapeutice inovative**. În plus, din cauza pandemiei care a devenit prioritatea principală a sistemului românesc de sănătate, au existat dificultăți în accesul la servicii medicale pentru ceilalți pacienți, inclusiv cei oncologici.

Deoarece lupta împotriva afecțiunilor oncologice reprezintă una din principalele provocări ale sistemelor de sănătate românesc, la sfârșitul anului 2019 a fost înființat în Parlamentul României **Grupul pentru combaterea cancerului** - un grup de lucru comun al Camerei Deputaților și Senatului. De la fondare, membrii Grupului și-au propus să **nu se comporte partinic**, având în vedere faptul că **lupta împotriva cancerului este o prioritate a sistemului de sănătate publică**, prin înființarea Grupului existând consens politic privind nevoia de a adresa problema.

Obiectivul principal al Grupului este de a **pune pe agenda publică această problema de interes național**, concentrându-se pe **adoptarea unor strategii naționale și a unor modificări necesare în legislația românească**, în concordanță cu standardele europene și corelată cu procedurile din SUA. Grupul se angajează să faciliteze **dezvoltarea terapiilor inovative și a unui cadru legislativ care să permită acțiuni preventive și detectarea precoce**.

Membrii Grupului de Lucru pentru Combaterea Cancerului au apreciat **rolul activ pe care Institutul Aspen România l-a avut în constituirea Grupului Parlamentar**, promovând-o ca un deziderat al politicilor publice de sănătate, în cadrul programului Aspen Healthcare & Quality of Life. Grupul Parlamentar și Institutul Aspen România s-au angajat, într-o **declarație de principii**, să acționeze în direcția deschiderii rapide a dialogului instituțional, profesional și social pe tema combaterii cancerului. Cele două Instituții lucrează și la un **cadru de bune practici** în domeniul afecțiunilor oncologice, astfel încât tematica să beneficieze de atenția pe care o merită pe agenda publică, precum și în relația cu actorii instituționali și întreaga societate.

Nevoia unei abordări strategice a fost subliniată și de conducerea Ministerului Sănătății. Ministerul intenționează să elaboreze un **Plan național pentru combaterea cancerului**, care va fi parte integrantă a Strategiei naționale de sănătate 2021 – 2027. Deoarece cancerul cuprinde sute de afecțiuni cu multe particularități, care țin de un număr mare de factori, un plan național de combatere a cancerului va implica întregul sistem de sănătate. Astfel, **colaborarea inter-instituțională** este esențială pentru ca proiectul să aibă succes.

Asumarea combaterii cancerului ca prioritate națională este **în concordanță cu politicile publice europene**, conform obiectivului asumat, la nivelul la nivelul Uniunii Europene, de către Președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen și puternic susținut de Parlamentul European și statele

membre. **Obiectivul asumat la nivel european și fondurile europene din viitorul cadru financiar multianual european 2021 – 2027 reprezintă o oportunitate importantă pentru România de a reduce decalajele privind prevenția și accesul la tratament.** Este necesară o utilizare inteligentă a banilor europeni și investirea fondurilor disponibile în punctele cele mai critice din lanțul de servicii medicale dedicate pacientului oncologic.

La nivelul UE, Comisia Europeană a propus o inițiativă foarte ambițioasă, **Beating Cancer Plan**, care nu reprezintă doar un semnal politic de prioritizare a luptei împotriva cancerului, ci are în vedere și foarte multe acțiuni concrete. De exemplu, **EU4Health**, programul de sănătate al UE pentru 2021 – 2027, va beneficia de un buget de €1,8 miliarde, iar una din cele 5 priorități pe care le vor finanța instituțiile europene va fi susținerea *Beating Cancer Plan*. În plus, va exista o **componentă importantă de sănătate în programul de cercetare al UE** pentru 2021 – 2027 (bugetul programului nu este încă finalizat dar este estimat la aproximativ €9 miliarde), iar în acest sector cercetarea pe cancer va fi o prioritate principală.

În Parlamentul European, tema cancerului a căpătat de asemenea o vizibilitate sporită. Pe lângă grupul informal „Europarlamentari împotriva cancerului”, activ deja de câteva mandate, s-a format după ultimele alegeri și un intergrup special, formal, *Challenge Cancer*. De asemenea, s-a format și o subcomisie specială pe tema combaterii cancerului. Cele 3 structuri nu sunt în competiție ci lucrează împreună, aducând subiectul în atenția unui număr mare de europarlamentari și contribuind în cadrul *Beating Cancer Plan* cu recomandări.

Una dintre propunerile făcute în cadrul acestei dezbateri a fost **organizarea unei reuniuni comune** a Grupului de Lucru pentru Combaterea Cancerului cu intergrupul *Challenge Cancer*, la care ar putea fi invitați membri din celelalte două structuri din Parlamentul European, precum și din și grupul similar din Congresul Statelor Unite. Astfel, **o colaborare cu două dintre cele mai mari foruri legislative publice mondiale în lupta împotriva cancerului ar putea duce nu doar la un schimb de idei ci și la sprijin concret financiar și de expertiză.** Institutul Aspen România poate contribui, prin rețeaua sa internațională și expertiza din cadrul programului Aspen Healthcare & Quality of Life, la o strânsă colaborare între Grupul de Lucru pentru Combaterea Cancerului și grupurile din Parlamentul European și Congresul SUA.

Este important ca viitorul Plan național pentru combaterea cancerului să fie în **deplină consonanță cu recomandările din cadrul *Beating Cancer Plan***, pentru a putea beneficia și de expertiza și de fondurile europene disponibile. Totodată, **planurile altor țări din Europa Centrală și de Est**, care au obținut rezultate bune în urma unor demersuri similare, ar trebui să reprezinte o sursă de inspirație și posibil parteneriat în vederea dezvoltării de bune practici.

Participanții au discutat despre **provocările din sistemul românesc de sănătate în lupta împotriva cancerului**, identificând zone care trebuie îmbunătățite. România se confruntă cu o serie de provocări privind managementul integrat al pacienților oncologici, precum lipsa de diagnosticare precoce a bolii, întârzieri la tratament, capacitatea redusă de a primi îngrijiri de lungă durată, sau disfuncționalități în colectarea datelor pe care să se bazeze noile protocoale de tratament.

Prevenția este domeniul cheie în care România este deficitară și necesită investiții. Politicile de prevenție și programele de screening nu sunt suficient explorate, deși peste 40% din decesele prin cancer pot fi prevenite, iar **diagnosticarea timpurie reduce sarcina asupra sistemului medical și a bugetului. Doar prin prevenție poate fi asigurată sustenabilitatea sistemelor de sănătate,** ținând cont că la nivel global cheltuielile din sistemul de sănătate cresc mai rapid decât PIB-ul, iar pandemia COVID-19 nu poate decât amplifica acest trend.

Din punct de vedere al finanțării din bugetul de stat, oncologia beneficiază de sume semnificative. Programul național de oncologie beneficiază de aproximativ **40% din fondurile alocate celor 15 programe naționale** pe care Casă Națională de Asigurări de Sănătate le decontează. Principala problema este că accentul este pe tratament curativ iar **majoritatea pacienților tratați se află deja în stadii tardive ale bolii.** Un pas înainte către prevenție este **riscograma** implementată la nivelul medicilor de familie, care ajută la identificarea factorilor de risc ai pacienților, pe mai multe paliere. Din punct de vedere al tratamentului, se impune **introducerea de noi molecule pentru ca pacienții să poată beneficia de medicamente inovative prin mecanismul cost-volum.**

Tratamentul personalizat al cancerului aduce șanse importante de tratare sau prelungire a vieții pacienților cărora tratamentul clasic nu le poate opri progresia bolii. Astfel, **medicina personalizată trebuie să devină viitorul abordării în domeniul oncologic și pentru pacienții români.** Oncologia trebuie să devină și în România un **sector prioritar de investiții și cercetare,** așa cum este deja în multe state membre UE. Pentru a putea operaționaliza viitorul Plan național pentru combaterea cancerului, vor fi cruciale **parteneriatele public-private** (colaborările dintre instituțiile publice specializate în domeniu, precum institutele de cercetare și universitățile, și sectorul privat). Astfel, pacienții vor putea beneficia de acces la tehnologii medicale de ultimă generație, care încă nu au intrat la scară largă în unitățile spitalicești din România. Pe lângă cercetarea în tratamente personalizate, este de asemenea foarte importantă **cercetarea în profilaxie.**

Privind tratamentul pacientului oncologic, **centralizarea tratamentului pacienților în centre de specialitate** este recomandată în vederea asigurării celei mai bune abordări terapeutice. De asemenea, **curricula ar trebui actualizată,** astfel încât echipa medicală să fie la curent cu ultimele inovații privind tratamentele personalizate. De exemplu, tratarea cancerului la copii trebuie individualizată, ținând cont de particularitățile acestei patologii la populația infantilă. În plus, pe lângă tratamentul medical, trebuie pus accentul și pe tratamentul psihologic și reintegrarea în societate a pacienților care au învins boala.

Creșterea nivelului de informare și conștientizare este esențială în vederea prevenirii și depistării precoce a bolii, permițând tratamente precise și având impact direct asupra incidenței și mortalității prin cancer. Prin accentul pe educație și „*cancer literacy*”, poate fi schimbat modul în care pacientul privește boala. Un rol important îl pot avea organizațiile non-guvernamentale, precum Fundația Renașterea care, din 2001, a efectuat 54 campanii de informare privind cancerul mamar la nivel național sau regional, precum și 120,000 investigații, din care 73,000 gratuite. Comunicarea este esențială în vederea dezvoltării unei **culturi a prevenției, bazată pe un stil de viață sănătos și controale regulate.** Pentru acest lucru, este nevoie de mesaje corecte, promovate de profesioniști, cu un limbaj accesibil și cu ținte socio-geografice.

ROMANIA

Un deziderat sprijinit de toți participanții a fost **îmbunătățirea programelor naționale de screening**, un exemplu de bune practici fiind programele dezvoltate de Institutul Oncologic Prof. Dr.I. Chiricuta din Cluj-Napoca. Un pas înainte în îmbunătățirea programelor de screening este introducerea testului de screening pentru cancer de col uterin combinat cu teste de diagnostic a infecției HPV, **inclusiunea metodologiei HPV** urmând a fi inclusă în norme.

Pandemia COVID-19 a afectat accesul pacienților oncologici la tratament, din cauza unor factori precum închiderea multor instituții medicale, reticența unor cadre medicale de a oferi consultații sau teama pacienților de a se prezenta la consult. S-au făcut recomandări de amânare în cazurile care nu reprezentau urgențe, dar și în cazul testelor de screening. Cu toate acestea, accesul pacienților oncologici la tratament rămâne o provocare în contextul pandemiei. La fel de important este accesul acestora la vaccinare, existând pacienți oncologici care au nevoie de scheme de vaccinare foarte complexe.